

การนำภูมิปัญญาไทยสู่สถาบันการศึกษา : บริบทการเรียนรู้การสอน
BRINGING THAI WISDOM TO EDUCATIONAL INSTITUTIONS: LEARNING AND
TEACHING CONTEXT

ผศ.ดร.ศรัณยพงศ์ โชติวารณณ์^{1*}

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม¹

ผู้รับผิดชอบบทความ*: mr.saranyapong@hotmail.com

Asst.Prof.Dr.Saranyapong Chotiwan^{1*}

Faculty of Humanities and Social science Chandrakasem Rajabhat University¹

Corresponding author* : mr.saranyapong@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการเรื่อง การนำภูมิปัญญาไทยสู่สถาบันการศึกษา:บริบทการเรียนรู้การสอน มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาแนวทางการนำภูมิปัญญาไทยสู่สถาบันการศึกษาโดยศึกษา และวิเคราะห์ในบริบทการเรียนรู้การสอนซึ่งประกอบไปด้วย การศึกษาหลักสูตรและเอกสาร ประกอบหลักสูตร ทำความรู้จักผู้เรียน และวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่างๆของผู้เรียน การจัดทำ แผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้ในการ การศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสารและนำข้อมูลมาสรุปผลและวิเคราะห์ต่อไป

จากการศึกษาพบว่า สถาบันการศึกษาควรที่จะมีแนวทางมาตรการที่เหมาะสมในการนำ ภูมิปัญญาไทยมาปรับใช้กับการเรียนรู้การสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมีแนวทางในการ ปฏิบัติ กล่าวคือการศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรให้ กระจ่างและประชุมวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อพิจารณาหาจุดประสงค์ของหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ของรายวิชานั้น ๆ ตลอดจนเพื่อพิจารณาวางแผนการใช้แผนการสอนที่เหมาะสม ครูผู้สอนต้อง แปลงหลักสูตรไปสู่การสอนทำความเข้าใจผู้เรียน และวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่างๆของผู้เรียน การ จัดทำแผนการสอน เป็นการขยายรายละเอียดของหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติโดยการกำหนดกิจกรรม และเวลาไว้อย่างชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ การจัดทำแผนการสอนจึงมักดำเนินการเป็น รายวิชาหรือเป็นรายชั้นเรียน ทั้งนี้ครูต้องสร้างแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง

Received: 9 August 2024

Revised: 19 October 2024

Accepted: 16 November 2024

Online publication date: 21 December 2024

และประการสุดท้ายการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ควรมีขอบเขตกว้างขวางและใช้วิธีการ
หลายๆแบบเพื่อให้ครูได้วัดผลอย่างถูกต้อง โดยครูผู้สอนต้องพิจารณาว่า วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
ผู้เรียนต้องเกิดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทั้งพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

คำสำคัญ : ภูมิปัญญาไทย/สถาบันการศึกษา / การเรียนการสอน

Abstract

The article “Bringing Thai Wisdom to Educational Institutions: Learning and Teaching Context” explores approaches for integrating Thai wisdom into educational institutions by studying and analyzing it within the context of teaching and learning. This includes examining curricula and related documents, understanding the students, and analyzing various aspects of student data. It further involves developing lesson plans, expanding details into practical applications, organizing teaching and learning activities, and assessing and evaluating learning outcomes. The study is based on documentary research, with the collected data summarized and analyzed. This study finds that educational institutions, there should be appropriate measures to effectively incorporate Thai wisdom into teaching and learning. The implementation approach includes thoroughly studying the curriculum and its accompanying documents, as well as conducting curriculum analysis meetings. The goal is to clarify the curriculum’s objectives and the content of each course and to develop suitable lesson plans. Teachers must transform the curriculum into teaching, getting to know the students and analyzing their various characteristics, such as knowledge, abilities, and challenges, to find ways to develop both the class as a whole and individual student. Lesson planning involves expanding the curriculum details into practice by clearly defining activities and timelines, ensuring they can be implemented effectively. Lesson planning is carried out on a per-subject or per-class basis. Teachers need to create a learning approach that focuses on student-centered learning, encourages the expression of opinions, and emphasizes analytical thinking. Lastly, the assessment of learning outcomes should be broad and

employ multiple methods, allowing for accurate evaluation. Teachers must ensure that the set objectives result in students achieving learning outcomes in three domains: cognitive, affective, and psychomotor.

Keywords: Role and of professional nurses / Emergency receiving and referring / Emergency patients / Emergency operation units

บทนำ

การพัฒนาประเทศกระแสหลักในเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ผ่านมาก่อเกิดปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ปรากฏการณ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงวิกฤตของสังคมที่เป็นผลมาจากการถดถอยแห่งการเรียนรู้ภูมิปัญญาไทย สังคมไทยกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤตทางปัญญา จากการศึกษาพบว่า ภูมิปัญญาไทยที่ดั่งงมหลาย ๆ อย่างได้สูญหายไปจากสังคมไทย โดยมีกระแสความนิยมของภูมิปัญญาสากลที่ไม่เหมาะสมบางอย่างเข้ามาแทนที่ และมีผลกระทบต่อเนื้อหาการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน โดยเฉพาะการจัดการศึกษาในระบบโรงเรียน จะมีเนื้อหาด้านภูมิปัญญาสากลมากกว่าภูมิปัญญาไทย ทำให้ภูมิปัญญาไทยไม่ได้รับการฟื้นฟูและนำมาปรับใช้ในการจัดการศึกษา เนื่องจากขาดแคลนผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาไทย บางครั้งการนำภูมิปัญญาไทยมาสอนในโรงเรียนกลับพบว่าครูผู้สอนไม่เข้าใจบริบทของภูมิปัญญาไทย (ภาณุวัฒน์ ภัคตวิงศ์, 2560) ดังนั้น การดำเนินงานส่งเสริมภูมิปัญญาไทยในการจัดการศึกษาจึงควรปรับแนวทางและมาตรการที่จะนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียน โดยคำนึงถึงความสมดุลของภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาสากล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

ดังนั้นการจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงไม่สามารถแยกออกจากชุมชนได้ การศึกษาต้องเอาชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งเน้น ปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้เด็กไทยทั้งเก่งดีมีความสุขบนพื้นฐานความเป็นไทยอย่างแท้จริง โรงเรียนเป็นสถาบันหลักในสังคมที่มีศักยภาพในการส่งเสริมภูมิปัญญาไทยเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญยิ่งในการที่จะปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อภูมิปัญญาไทย ทั้งในหลักสูตรการเรียนการสอน การดำเนินชีวิต การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนโดยให้เกิดผลกับนักเรียนทุกคนอย่างเป็นรูปธรรม โรงเรียนจึงควรเริ่มจากการปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการนำภูมิปัญญาไทยเข้ามาสู่โรงเรียนอย่างแท้จริง โดยเน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมใน

การจัดการศึกษาในฐานะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อร่วมเสนอความคิดเห็น ในการจัดกระบวนการเรียนการสอน โดยร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อกำหนดให้ผู้เรียนในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคน ได้เรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ ทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ ทั้งในและนอกห้องเรียน โดยโรงเรียนต้องร่วมกับชุมชนและ องค์กรปกครองท้องถิ่น ร่วมกันกำหนดและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เพื่อให้นักเรียนสามารถใช้ชีวิตในการประกอบอาชีพและพัฒนาอาชีพที่มีอยู่ในชุมชน และท้องถิ่นของตน ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ (เอกวิทย์ ณ ถลาง, 2544)

การนำภูมิปัญญาไทยมาสู่สถาบันการศึกษา ในบริบทของการจัดการเรียนการสอน พบว่ามีการนำภูมิปัญญาไทยมาสอนในสถาบันการศึกษาในลักษณะของการสร้างเป็น หลักสูตรขึ้นมาโดยเป็นหลักสูตรประเภทรายวิชาหรือเนื้อหาวิชาที่เรียน มีการกำหนด จุดมุ่งหมาย การกำหนดเนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ การกำหนดการวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ หลังจากนั้นจึงมีการนำหลักสูตร รายวิชาภูมิปัญญาไทยไปใช้ใน สถาบันการศึกษาซึ่งเป็นหน้าที่ของทั้งผู้บริหาร คณะกรรมการ และครูอาจารย์ที่จะนำ หลักสูตร รายวิชาภูมิปัญญาไทยไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ การใช้สื่อการสอน การเตรียมบุคลากร การบริหารหลักสูตร การดำเนินการสอนตามหลักสูตร ให้เกิดประสิทธิภาพ และขั้นตอนต่อมาเป็นการประเมินผลหลักสูตรประกอบการประเมิน เอกสารหลักสูตร การประเมินการใช้หลักสูตร การประเมินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตร และการ ประเมินหลักสูตรทั้งระบบ(ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2564)

จากที่กล่าวสามารถอธิบายได้ว่า สถานการณ์สังคมไทยที่ผ่านมาท่ามกลางการ พัฒนาด้วยกระแสทุนนิยมทำให้เกิดวิกฤตทางปัญญา การพัฒนาที่มุ่งเน้นความเป็นสากลการ ยอมรับในภูมิปัญญาสากลในขณะที่เราละเลยภูมิปัญญาไทย ด้วยเหตุนี้จึงเป็นบทบาทหน้าที่ ของสถานศึกษาที่ต้องร่วมมือกับชุมชนจัดการเรียนการสอนโดยนำเอาภูมิปัญญาไทยมาสู่การ เรียนการสอนในโรงเรียนด้วยวิธีการที่เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพกับผู้เรียนมากที่สุด ดังนั้นบทความเรื่องการนำภูมิปัญญาไทยมาสู่สถาบันการศึกษา จะทำการวิเคราะห์ในบริบท ของการจัดการเรียนการสอนอันเป็นหนึ่งในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่อยู่ในขั้นที่สองคือ การนำหลักสูตรไปใช้ เพราะการนำเอาหลักสูตรไปใช้เป็นกระบวนการที่จะทำให้หลักสูตร กลายเป็นการปฏิบัติขึ้นมา การนำหลักสูตรไปใช้รวมถึงกิจกรรมหลาย ๆ อย่าง ทั้งการบริหาร หลักสูตร การบริการหลักสูตร และการเรียนการสอนตามหลักสูตร ทั้งนี้กิจกรรมที่สำคัญที่สุด คือการเรียนการสอนหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตร

จะสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับการสอนของครูเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่หลักสูตรต้องพึ่งการสอน การสอนก็ต้องพึ่งหลักสูตรเช่นกัน เพราะถ้าปราศจากหลักสูตรแล้ว การสอนก็ไม่สามารถจะดำเนินไปอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาแนวทางการนำภูมิปัญญาไทยสู่สถาบันการศึกษาโดยศึกษาและวิเคราะห์ในบริบทการเรียนการสอน

วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาเชิงเอกสารมีการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำข้อมูลมาสรุปผลและวิเคราะห์ผลต่อไป

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การศึกษาเรื่องการนำภูมิปัญญาไทยสู่สถาบันการศึกษา: บริบทการเรียนการสอน มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาแนวทางการนำภูมิปัญญาไทยสู่สถาบันการศึกษาโดยศึกษาและวิเคราะห์ในบริบทการเรียนการสอนซึ่งประกอบไปด้วย การศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ทำความรู้จักผู้เรียน และวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่างๆของผู้เรียน การจัดทำแผนการสอนซึ่งเป็นการขยายรายละเอียดไปสู่ภาคปฏิบัติ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้วิธีการศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสารและนำข้อมูลมาสรุปผลและวิเคราะห์ผล จากการศึกษาสามารถนำมาอธิบายถึงกรอบแนวคิดในการศึกษากล่าวคือ ด้วยสถานการณ์สังคมไทยที่ผ่านมามีการพัฒนาด้วยกระแสนิยมทำให้เกิดวิกฤตทางปัญญา การพัฒนาที่มุ่งเน้นความเป็นสากลการยอมรับในภูมิปัญญาสากลในขณะที่เราละเลยภูมิปัญญาไทย ด้วยเหตุนี้จึงเป็นบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษาที่ต้องร่วมมือกับชุมชนจัดการเรียนการสอนโดยนำเอาภูมิปัญญาไทยมาสู่การเรียนการสอนในโรงเรียนด้วยวิธีการที่เหมาะสมและเกิดประสิทธิภาพกับผู้เรียนมากที่สุด ดังนั้นบทความเรื่องการนำภูมิปัญญาไทยมาสู่สถาบันการศึกษา จะทำการวิเคราะห์ในบริบทของการจัดการเรียนการสอนอันเป็นหนึ่งในกระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่อยู่ในขั้นที่สองคือการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะการนำเอาหลักสูตรไปใช้เป็นกระบวนการที่จะทำให้หลักสูตรกลายเป็นการปฏิบัติขึ้นมา การนำหลักสูตรไปใช้รวมถึงกิจกรรมหลายอย่าง ทั้งการบริหารหลักสูตร การบริการหลักสูตร และการเรียนการสอนตามหลักสูตร ทั้งนี้กิจกรรมที่สำคัญที่สุดคือการเรียนการสอนหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของ

การนำหลักสูตรไปใช้ อันประกอบไปด้วยการศึกษาหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ทำความรู้จักผู้เรียน และวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่างๆของผู้เรียน การจัดทำแผนการสอนซึ่งเป็นการขยายรายละเอียดไปสู่ภาคปฏิบัติ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล การเรียนรู้

เนื้อหา

การนำหลักสูตรภูมิปัญญาไทยไปใช้ให้ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน รวมทั้งอาศัยการสนับสนุนจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น งานบริหารหลักสูตรเป็นการบริหารและดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรเพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรผู้บริหารจะเป็นแกนนำ โดยมีผู้ช่วยฝ่ายต่างๆ หัวหน้าหมวดวิชาการ กรรมการบริหารโรงเรียน เป็นต้น ในส่วนของการจัดการเรียนการสอน ครูผู้สอนมีบทบาทหน้าที่หลัก คือการสอน ซึ่งต้องใช้หลักสูตรประกอบการเตรียมการสอน การทำแผนการสอน หรือกำหนดการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ดังนั้นครูผู้สอนจึงเป็นบุคคลที่อยู่ในฐานะผู้ใช้หลักสูตรโดยตรง และมีความสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ (วารสารรัตน์ แก้วอุไร, 2566) โดยมีแนวปฏิบัติในประเด็นต่อไปนี้

ศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

สถานศึกษาควรที่จะศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร ให้กระจ่างและประชมวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อพิจารณาหาจุดประสงค์ของหลักสูตรและเนื้อหาวิชาของรายวิชานั้นๆ ตลอดจนเพื่อพิจารณาวางแผนการใช้แผนการสอนให้เหมาะสม ครูผู้สอนต้องแปลงหลักสูตรไปสู่การสอน กล่าวคือ ตีความหมายและกำหนดรายละเอียดของหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่นหรือของโรงเรียน แล้วออกมาในรูปของเอกสาร ประมวลการสอน แผนการสอน คู่มือการสอน เป็นต้น

ประเด็นนี้ถือว่าสำคัญมากการนำภูมิปัญญาไทยมาสู่การเรียนการสอนพบว่า ครูผู้สอนไม่เข้าใจบริบทของภูมิปัญญาไทยว่าคืออะไร จุดประสงค์ของการเรียนภูมิปัญญาไทยคืออะไร ทำให้การวางแผนการสอน สื่อการสอน กิจกรรมการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับสภาพโดยธรรมชาติของภูมิปัญญาไทย กล่าวคือ ภูมิปัญญาไทยเป็นเรื่องของวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นชุมชนต่างๆ ในการปรับตัวระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ คนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่นพิธีบวชต้นไม้ เป็นการสร้างสำนึกให้คนในชุมชนรักษาสิ่งแวดล้อมโดยมีความเชื่อว่ามีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ต้องให้ความเคารพ ใครไปทำลายป่าไม้จะเกิดผลเสียต่อตนเอง ประเพณีฮีตสิบสอง การสืบทอดแม่ครัว การทำเกษตรผสมผสาน เศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น ดังนั้นการเรียนวิชาภูมิปัญญาไทยจะเรียนแบบอยู่ใน

ห้องเรียนอย่างเดียวไม่ได้ ต้องศึกษาภาคสนาม ปฏิบัติจริง อันก่อให้เกิดสำนึกในคุณค่าอันนั้น ๆ การนำภูมิปัญญาไทยมาไว้ในบทเรียน และสอนตามหนังสือ เป็นการปฏิบัติของครูผู้สอนในแบบเดิม ๆ ครูบางคนไม่ยอมปรับตัว การสอนยังยึดตัวครูเป็นศูนย์กลาง ไม่สร้างความเข้าใจในลักษณะของวิชานั้นๆ เมื่อเป็นเช่นนี้ การนำภูมิปัญญาไทยมาสู่สถาบันการศึกษาย่อมไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แต่อย่างใด ถ้าเป็นการสอนแบบเก่าสิ่งที่ผู้เรียนจะได้รับคือ ความรู้ของภูมิปัญญาเท่านั้น แต่จะไม่เกิดจิตพิสัย การมีความซาบซึ้งในคุณค่าของภูมิปัญญาไทยและจะไม่เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในการรักษาวัฒนธรรมไทย เพราะการเรียนการสอนอยู่ในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว

ทำความเข้าใจผู้เรียน และวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่างๆของผู้เรียน

ผู้สอนควรทำความเข้าใจผู้เรียน และวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่างๆของผู้เรียน เช่น ความรู้ ความสามารถ และปัญหาของผู้เรียน เพื่อหาทางพัฒนาผู้เรียนทั้งชั้นและรายบุคคล การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพนั้นการวิเคราะห์ภูมิหลังของผู้เรียนมีความสำคัญมากเนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม การวิเคราะห์ผู้เรียนจะทำให้ผู้สอนทราบถึงปัญหาของผู้เรียนด้วยอันจะนำไปสู่การกำหนดวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดต่อผู้เรียน เพราะการศึกษาภูมิปัญญาไทยให้เกิดประสิทธิภาพนั้นผู้เรียนต้องมีความรู้ด้านภูมิปัญญาไทย ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อภูมิปัญญาไทย และผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่เหมาะสมในการนำภูมิปัญญาไทยไปใช้ ด้วยเหตุนี้การศึกษาวิเคราะห์ภูมิหลังของผู้เรียนแต่ละคนจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะทำให้ผู้สอนทราบว่าผู้เรียนคนใดมีปัญหาอะไรบ้างเพื่อจะได้ปรับแก้ไขให้ถูกต้องต่อไปอันเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีของการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการรับรู้ที่ดี การมีทัศนคติที่ดี และการมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในที่สุด

การจัดทำแผนการสอน เป็นการขยายรายละเอียดของหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติ

การจัดทำแผนการสอน เป็นการขยายรายละเอียดของหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติผู้สอนต้องมีการกำหนดกิจกรรมและเวลาไว้อย่างชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ การจัดทำแผนการสอนจึงมักดำเนินการเป็นรายวิชาหรือเป็นรายชั้นเรียน

การนำภูมิปัญญาไทยมาสู่สถานศึกษามักพบว่าครูผู้สอนขาดความเข้าใจลักษณะของการศึกษาภูมิปัญญาไทย สิ่งนี้จะมีผลต่อการกำหนดแผนการสอนซึ่งประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ การเรียนรู้ เนื้อหาวิชา แนวทางจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เช่น กำหนดแนวทางจัดการเรียนรู้ยังคงเน้นครูเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนขาดการแสดงออกทางความคิดเห็น กิจกรรมการเรียนการสอนมีเฉพาะในห้องเรียน และเป็นการสอนแบบท่องจำ การศึกษาภูมิปัญญาไทยนั้นเพื่อสร้างพุทธิพิสัยนั้นคือความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาไทย จิตพิสัยเป็นการตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาไทย และทักษะพิสัยนำไปสู่พฤติกรรม การปฏิบัติในการนำภูมิ

ปัญญาไทยมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ดังนั้นการวางแผนการสอน ครูต้องสร้างแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การแสดงออกทางความคิดเห็น เน้นการคิดเชิงวิเคราะห์ การเรียนรู้ต้องอาศัยทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยควบคู่กันไป แนวทางเหล่านี้จะนำไปสู่การบรรลุผลของการศึกษาภูมิปัญญาไทย

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

ในการจัดกิจกรรมการสอนแต่ละครั้งจะต้องเริ่มจากการพิจารณาถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ได้กำหนดไว้ในแผนการสอนว่าการสอนในครั้งนั้นมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอย่างไร การที่จะให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้จะต้องให้ผู้เรียนทำกิจกรรมอะไร ในบางครั้งการที่จะให้บรรลุจุดมุ่งหมายเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจจะสามารถจัดกิจกรรมได้หลายๆชนิด แต่ละชนิดอาจมีความแตกต่างกันเป็นอย่างมากในเรื่องการใช้เวลา การใช้แรงงาน การใช้ทรัพยากร ตลอดจนการใช้งบประมาณ ครูผู้สอนควรเลือกกิจกรรมที่เห็นว่าจะก่อให้เกิดความรู้หรือประสบการณ์ สามารถทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้ง่ายที่สุด เร็วที่สุด ประหยัดทั้งเวลา แรงงาน และค่าใช้จ่ายให้มากที่สุด ครูต้องจัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนการสอนและเตรียมสื่อการสอนที่จะใช้ในการสอนแต่ละครั้งก่อนสอน ศึกษาและลงมือปฏิบัติการสอนด้วยกลวิธีหลากหลายให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าการฟังและการอ่านอย่างเดียว พัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนใหม่ๆ และจัดกิจกรรมต่างๆที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

การนำภูมิปัญญาไทยมาสู่สถาบันการศึกษา สถาบันการศึกษาต้องดำเนินการจัดทำแผนการสอนที่เน้นภูมิปัญญาไทย โดยการจัดให้มีการบูรณาการภูมิปัญญาไทยเข้ากับทุกวิชา เพื่อให้นักเรียนได้เรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ในทุกกลุ่มสาระ จะเห็นได้ว่าการเรียนการสอนในปัจจุบันให้ความสำคัญต่อภูมิปัญญาไทยน้อยมาก จะมีเฉพาะวิชาดนตรี - นาฏศิลป์ วิชาศิลปะและรวมอยู่ในวิชาภาษาไทยบางบทบางตอนเท่านั้น เมื่อโรงเรียนจัดทำแผนการสอนแบบบูรณาการกับทุกกลุ่มวิชา จะทำให้นักเรียนรู้ถึงความสำคัญของภูมิปัญญาไทยมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งภูมิปัญญาไทยด้านวิศวกรรมของพระมหากษัตริย์ไทยในอดีต วิศวกรรมของชาวบ้านบางระจัน ฯลฯ เหล่านี้ล้วนถูกละเลยมาโดยตลอด เมื่อนำมาบูรณาการในการสอนทุกกลุ่มวิชา นักเรียนจะเกิดความรู้และนำมาซึ่งความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย ความเป็นชาติไทย

นอกจากนี้วิธีการในการจัดการศึกษาเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยในสถานศึกษา ควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างครูผู้สอน และที่สำคัญการเชิญผู้ทรงภูมิปัญญาในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆที่เรียกว่าปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาไทยให้กับผู้เรียนในสถานศึกษา การเรียนการสอนเน้นการวิเคราะห์ ทำความเข้าใจวิถีและความคิดของภูมิปัญญาท้องถิ่น นำกระบวนการหรือ

ความคิด แนวปฏิบัติของภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดเป็นกระบวนการเรียนการสอน เสริมสร้างกระบวนการความคิดที่เป็นระบบ เป็นโยนิโสมนสิการนั่นคือการคิดเชิงเหตุและผล ฝึกให้ผู้เรียนคิดอย่างหลากหลาย คิดอย่างมีอิสระแล้วสรุปเป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ที่จะนำมาใช้ในวิถีชีวิตได้อย่างเหมาะสม ผสมผสานระหว่างความรู้ใหม่ที่เป็นสากลกับความรู้ท้องถิ่นเดิมเน้นที่กระบวนการมากกว่าการผลิต ครูผู้สอนหรือปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแนวทางในการจัดการศึกษา ครูผู้สอนเป็นส่วนสำคัญที่จะนำหลักสูตรไปใช้ โดยหลักสูตรที่นำไปใช้นั้นต้องสอดคล้องกับกลุ่มประสบการณ์ตามหลักสูตรแม่บท ใช้เวลาจำนวนคาบเรียนตามที่กำหนดไว้ในแผนการสอน เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยปฏิบัติจริง นำบุคลากรในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของนักเรียน สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมต่าง ๆ ที่ปรากฏตามเนื้อหาของหลักสูตรให้กับผู้เรียน ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในประวัติความเป็นมาของชุมชน สภาพความเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆของชุมชน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ตระหนักและยอมรับในคุณค่าของภูมิปัญญาไทย เกิดความรัก ความภาคภูมิใจ และเข้าใจในบทบาทของตนในการสืบทอดภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นในฐานะความเป็นพลเมืองของชาติไทย สำหรับแนวทางในการจัดการศึกษาดังกล่าวมีการดำเนินการโดยผู้รู้ในท้องถิ่นหรือผู้ทรงภูมิปัญญาที่เป็นผู้มีบทบาทสำคัญคือ พัฒนาหลักสูตรของท้องถิ่นร่วมกับทางโรงเรียน มีการวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนร่วมกับครูผู้สอน และมีการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการดำรงชีวิตที่เหมาะสมให้กับผู้เรียน

ด้านเนื้อหาการเรียนการสอนพบว่าสถาบันการศึกษานำภูมิปัญญาไทยมาจัดการเรียนการสอน โดยแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี เช่น ศิลปะการร้องเพลงไทย ศิลปะการวาดภาพลายเส้น ศิลปะการแกะสลัก การรำไทย โขน ดนตรีไทย โบราณสถาน โบราณวัตถุ เป็นต้น ด้านการประกอบอาชีพในท้องถิ่น เช่น การทำยาสมุนไพร การทำขนมไทย การเกษตรผสมผสาน เศรษฐกิจพอเพียง การประมงพื้นบ้าน ด้านเทคโนโลยีชาวบ้าน เช่น การเกษตรแบบธรรมชาติ การทำหัวโขน เป็นต้น (เอกวิทย์ ญ ถलग, 2544) สำหรับการเรียนการสอนเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทยดังกล่าวมีการเชิญปราชญ์ชาวบ้านมาสอนนักเรียน โดยตรงหรือมาสอนให้แก่ครู และครูนำความรู้ไปสอนนักเรียนอีกทอดหนึ่ง หรือปราชญ์ชาวบ้านสอนทั้งครูและนักเรียนไปพร้อม ๆ กัน

ภูมิปัญญาไทยได้รับความสนใจและนำไปถ่ายทอดหรือการจัดการเรียนการสอนในการศึกษาระดับต่างๆน้อยมาก จะมีแต่เฉพาะการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยเท่านั้น เป็นการเรียนรู้ตามความสมัครใจและโอกาสที่เหมาะสม สิ่งนี้ทำให้ภูมิปัญญาไทยขาดการยอมรับ ขาดความเชื่อมั่นในภูมิปัญญาของตน ดังนั้นการนำภูมิปัญญาไทยมาสู่สถาบันการศึกษาจึง

เป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง โดยเฉพาะบทบาทของครูที่จะเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้โดยตรง เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน และการศึกษาภูมิปัญญาไทยนั้นจะต้องนำการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มาบูรณาการเข้าด้วยกัน และใช้ประโยชน์จากการศึกษาแต่ละแบบให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการนำภูมิปัญญาไทยมาสร้างจิตสำนึกในความเป็นไทยแก่ผู้เรียนเยาวชนคนรุ่นใหม่ ดังนั้นในการสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนเพื่อสอดคล้องกับบริบทในการนำภูมิปัญญาไทยมาสู่สถานศึกษา จึงเป็นความรับผิดชอบของทั้งโรงเรียนและครูผู้สอนร่วมกัน

การที่หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผลตามความมุ่งหมายได้มากน้อยเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดปัจจัยหลาย ๆ ด้านมาเสริม ผู้บริหารโรงเรียนควรสำรวจดูปัจจัยและสภาพต่าง ๆ ของโรงเรียนว่าเหมาะสมกับการนำหลักสูตรมาปฏิบัติหรือไม่ ผู้บริหารต้องคำนึงถึงขนาดของห้องเรียนและจำนวนนักเรียน ห้องสมุด วัสดุ อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ ที่จะเอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอนให้กับครู เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ และบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ต้องการ

เฉกเช่นเดียวกับการนำภูมิปัญญาไทยมาสู่สถาบันการศึกษา โรงเรียนต้องดำเนินการจัดสภาพแวดล้อมภายในบริเวณโรงเรียนให้เอื้อต่อการศึกษาริเริ่มเกี่ยวกับภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น และที่สำคัญการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อันเกี่ยวเนื่องกับภูมิปัญญาไทยต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและเนื้อหาที่นำมาศึกษา ซึ่งการเรียนรู้อันเกี่ยวเนื่องกับภูมิปัญญาไทยไม่ใช่การมานั่งเรียนแต่เฉพาะในห้องเรียน การนั่งดูสไลด์ที่ครูเตรียมมาสอนเท่านั้น แต่การศึกษาภูมิปัญญาไทยให้เกิดประสิทธิภาพนั้นต้องมีการจัดห้องภูมิปัญญาไทยที่เก็บรวบรวมผลงาน ประวัติของภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่นักเรียนสนใจ เพื่อเป็นแหล่งให้นักเรียนได้เข้าศึกษา สำหรับการศึกษาศาสนธรรมคำสั่งสอนและประวัติความเป็นมาของพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นภูมิปัญญาไทยด้านความรู้ที่สำคัญยิ่งเคียงคู่ประเทศไทยตลอดมา จัดห้องดนตรี-นาฏศิลป์ เพื่อสนองความต้องการในการศึกษาภูมิปัญญาไทยทั้งด้านดนตรี-นาฏศิลป์ ออกสู่สายตาชุมชนในโอกาสต่าง ๆ อันจะนำมาซึ่งความภาคภูมิใจของชุมชนที่มีต่อโรงเรียน นอกจากนี้ต้นไม้หรือสวนหย่อมในโรงเรียนควรติดข้อความที่เป็นภูมิปัญญาไทย ประภาพร สุภาจิต คำพังเพย บทกลอนสอนใจ ซึ่งเป็นผลงานด้านภูมิปัญญาไทยของกวีเอกที่มีชื่อเสียงของไทย เพื่อให้ให้นักเรียนได้ซึมซับวัฒนธรรมประเพณีความเป็นไทยให้มากที่สุด บริเวณสวนเกษตรของโรงเรียนต้องดำเนินการวางแผนการปลูกพืชสมุนไพรซึ่งเป็นภูมิปัญญาไทยที่สำคัญในการรักษาโรคด้วยแพทย์แผนไทย โดยปักป้ายชื่อ-สรรพคุณให้นักเรียนได้ทราบและศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในเรื่องที่นักเรียนสนใจ ด้านห้องสมุดโรงเรียนซึ่งนับเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ในระบบการศึกษาในปัจจุบัน ต้องจัดให้สนองความต้องการอยากรู้อยากเห็นในเรื่องของภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยจัดมุมใดมุมหนึ่งของห้องเป็นภูมิปัญญาไทย มีหนังสือ แผ่นพับ วารสารที่สามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ทันทีที่นักเรียนอยากรู้อยากทราบ

นอกจากนี้โรงเรียนต้องมีการส่งเสริมภูมิปัญญาไทย วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีที่ฝังงมในท้องถิ่น โรงเรียนต้องจัดทำแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับการเรียนรู้ และสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของสังคม โดยการจัดกิจกรรมเสริมความรู้ และปลูกจิตสำนึกให้เห็นคุณค่าของความเป็นไทย โดยให้นักเรียนทุกระดับชั้นได้มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชาติศาสนา พระมหากษัตริย์ ตลอดจนกิจกรรมที่แสดงออกถึงความกตัญญูกตเวทีย เช่น กิจกรรมไหว้ครู กิจกรรมวันอำลาโรงเรียน กิจกรรมวันแม่ เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้โรงเรียนต้องจัดให้นักเรียนทุกคนได้เข้าไปมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงเพื่อปลูกฝังให้รู้จักคุณค่าของภูมิปัญญาไทยบนพื้นฐานของความเป็นไทยในทุกหมู่บ้านและทุกชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่จะมีโบราณสถาน โบราณวัตถุ อยู่มากมาย สิ่งเหล่านี้เป็นผลพวงมาจากภูมิปัญญาไทยในอดีตที่ได้สร้างขึ้นไว้ให้เป็นมรดกของลูกหลานสืบต่อไป สิ่งเหล่านี้จะบอกเล่าเรื่องราวในอดีตสู่ปัจจุบันให้คนรุ่นหลังได้ศึกษา โรงเรียนต้องนำนักเรียนไปศึกษาสภาพจริงของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ชุมชนต้นแบบเศรษฐกิจพอเพียง การแสดงศิลปะพื้นบ้าน การศึกษาป่าชุมชน การเข้าร่วมพิธีบวชป่า การเข้าร่วมประเพณีฮีตสิบสอง การทำนาเกลือ กิจกรรมเหล่านี้เป็นการศึกษาตามอัธยาศัยในแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชนนั้นๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง อันจะทำให้เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตน เกิดจิตสำนึกในความเป็นคนไทย มีความรักและหวงแหนในถิ่นกำเนิด ทำให้เขาไม่ละทิ้งถิ่นฐานบ้านเกิดของตน นอกจากนี้ภูมิปัญญาไทยที่เป็นบุคคลและยังมีชีวิตอยู่โรงเรียนต้องนำนักเรียนออกไปศึกษาประวัติชีวิตและผลงานของท่านเหล่านั้น และยกย่องชมเชยให้ปรากฏเพื่อเป็นการเชิดชูภูมิปัญญาไทยให้อยู่คู่สังคมไทยตลอดไป

อาจกล่าวได้ว่า การนำภูมิปัญญาไทยมาสู่สถาบันการศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนและมีผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัยนั้น ต้องนำการศึกษาตามแนวทางพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นให้เกิดการบูรณาการการจัดการศึกษาทั้งสามด้านประกอบด้วย การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยให้สอดประสานกัน (ส.ศิวลักษณ์, 2561) เพื่อนำมาสู่การพัฒนาผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเสริมสร้างจิตสำนึกในเรื่องคุณค่าของภูมิปัญญาไทยนั้นให้เกิดขึ้นในผู้เรียน ดังนั้นในการที่จะหาแนวทางในการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ และการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีนั้น ก็ต้องใช้เครื่องมือทางการศึกษา ในการที่จะสร้างสำนึกในคุณค่าของภูมิปัญญาไทยนั้นให้เกิดประโยชน์สูงสุดต้องมีการบูรณาการการจัดการศึกษาทั้งสามรูปแบบเข้าด้วยกัน กล่าวคือ การศึกษาในระบบผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทางวิชาการ เอกสาร ตำรา วิดีทัศน์ โดยมีครูผู้สอน ปราชญ์ชาวบ้านเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการศึกษาในระบบนั้นเป็นการสร้างฐานการเรียนรู้ในเบื้องต้น แต่การศึกษาเพื่อก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดีนั้นต้องอาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงร่วมด้วย นั่นคือ

การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้เรียนควรได้รับการเสริมสร้างสำนึกในคุณค่าของภูมิปัญญาไทยเพื่อให้เกิดการเรียนรู้จริงจากประสบการณ์จริง และมีการฝึกปฏิบัติ รวมถึงความรู้ที่จะได้จากการเรียนรู้จากศูนย์การเรียนรู้ พิพิธภัณฑ์ที่จัดขึ้น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ จัดเป็นเวทีเสวนากลุ่ม การเรียนรู้จากปราชญ์ชาวบ้าน การลงภาคสนาม การเข้าร่วมกิจกรรม ประเพณีของชุมชน การบวชป่า สืบชะตาแม่น้ำ การแสดง ฟันบ้าน การทำเกษตรผสมผสาน การศึกษาทั้งสามรูปแบบต้องมีการบูรณาการการจัดการศึกษาเข้าด้วยกันจึงจะก่อให้เกิดผลที่พึงปรารถนา การสร้างจิตสำนึกของผู้เรียนไม่ว่าจะเรื่องอะไรก็ตาม สิ่งสำคัญก็คือ ความสัมพันธ์กันของ พุทธิพิสัย (ความรู้) จิตพิสัย (ทัศนคติ) และทักษะพิสัย (การปฏิบัติ) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) การสร้างสำนึกในคุณค่าของภูมิปัญญาไทยโดยผ่านระบบการศึกษาสามรูปแบบ นั้นเมื่อผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาไทย คุณค่าความสำคัญของภูมิปัญญาไทยจากการศึกษาในระบบเป็นหลักแล้ว จากนั้นการศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัยจะเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความรู้มากขึ้นจากการปฏิบัติจริงและนำมาสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติ เกิดจิตสำนึกจนเกิดเป็นการปฏิบัติที่ผู้เรียนมีความรู้สึกร่วมกันว่าอยากที่จะสืบทอดคุณค่าของภูมิปัญญาไทยต่อไปในฐานะที่เป็นอัตลักษณ์ และภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตน

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ที่ดีควรมีขอบเขตกว้างขวางและใช้วิธีการหลาย ๆ แบบ เพื่อให้ครูได้วัดผลอย่างถูกต้อง วิธีการวัดผลมีแบบใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์เป็นการวัดความรู้เป็นหลัก แบบทดสอบวัดความถนัด และเชาว์ปัญญา แบบทดสอบวัดบุคลิกภาพ และการวัดโดยไม่ใช้แบบทดสอบ การสัมภาษณ์ การพูดคุยสนทนากับผู้เรียน การแสดงความคิดเห็น ซึ่งจะวัดพุทธิพิสัย การสังเกตพฤติกรรมผู้เรียน การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน และการวัดผลงานของผู้เรียน ทั้งนี้ในการวัดและประเมินผลผู้เรียน ครูผู้สอนต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามหลักการต้องยึดตามจุดประสงค์เป็นหลัก การวัดผลต้องใช้เครื่องมือหลายชนิดร่วมกัน ต้องทำการวัดและประเมินผลผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และภายหลังการเรียน ผู้เรียนที่มีข้อบกพร่อง จุดอ่อน ไม่ผ่านเกณฑ์ประเมิน ครูต้องสอนซ่อมเสริมเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและผ่านเกณฑ์ประเมิน ครูต้องนำผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลการเรียนมาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการสอนของครูให้ดีขึ้น

การนำภูมิปัญญาไทยมาสู่สถาบันการศึกษาก็เช่นเดียวกัน ต้องมีการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ของผู้เรียนโดยครูผู้สอนต้องพิจารณาว่า วัดจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ว่าผู้เรียนต้องเกิดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทั้งพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ดังนั้นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาไทยอย่างน้อยแค่

ไหนอาจใช้การทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเป็นหลัก ผู้เรียนเกิดจิตพิสัย มีสำนึกในคุณค่าของภูมิปัญญาไทยมากขึ้นแค่นั้นผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือไม่ อาจวัดโดยใช้เครื่องมือ การสัมภาษณ์ การสังเกต การตรวจผลงานของผู้เรียน เช่น บันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าสิ่งที่เรียนไปได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือไม่ ได้นำภูมิปัญญาไทยไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างไร

บทสรุป อภิปรายผล

การนำภูมิปัญญาไทยมาสู่สถาบันการศึกษา ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรประกอบไปด้วย การสร้างหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินหลักสูตร ซึ่งการนำภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาเป็นหลักสูตรประเภทรายวิชานั้นสิ่งสำคัญคือการนำหลักสูตรไปใช้และผู้ที่เป็นกลไกหลักที่นำหลักสูตรไปใช้หรือนำไปสู่การปฏิบัติโดยตรงก็คือครูผู้สอน ดังนั้นการที่จะนำภูมิปัญญาไทยมาสู่การเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนนั้น ครูผู้สอนต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรอันจะนำมาสู่การวางแผนการสอนที่ถูกต้อง ต่อมาครูผู้สอนต้องทำความรู้จักผู้เรียน และวิเคราะห์ข้อมูลในด้านต่างๆ ของผู้เรียน ต้องมีการจัดทำแผนการสอนที่จะนำหลักสูตรไปสู่ภาคปฏิบัติ ประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชา แนวทางจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ทั้งนี้รายละเอียดของแผนการสอนทั้งหมดต้องสอดคล้องกับลักษณะของภูมิปัญญาไทย การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเรียนทั้งในห้องเรียน และการเรียนรู้ตามแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน ผู้เรียนต้องมีการคิดวิเคราะห์เชิงเหตุและผล มีการลงมือปฏิบัติ นอกจากนี้ในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องครอบคลุมการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสัมฤทธิ์ผลทั้งพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย เนื้อหาวิชา ระดับความสามารถของผู้เรียน และการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้นั้นไม่เพียงแต่เฉพาะการเรียนในห้องเรียนเท่านั้น โรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศของการเรียนรู้ในภูมิปัญญาไทยด้วย เช่น การจัดพิพิธภัณฑ์ขนาดเล็กในโรงเรียนที่แสดงถึงภูมิปัญญาการทำเกษตร รวมถึงการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่ เป็นลักษณะของแหล่งการเรียนรู้ตามอัธยาศัย โดยชุมชนใกล้เคียงต้องเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนในลักษณะของการเป็นแหล่งเรียนรู้ เช่น นำนักเรียนไปศึกษาสภาพป่าชุมชน ไปศึกษาภูมิปัญญาในการทำเกษตร การศึกษาพิธีบวชต้นไม้ การศึกษาภูมิปัญญาในงานหัตถศิลป์ และผู้ทรงภูมิปัญญาในชุมชนหรือที่เรียกว่าปราชญ์ชาวบ้าน ครูภูมิปัญญา ต้องมีส่วนร่วมในการเป็นผู้สอนร่วมกับครูประจำวิชา ส่วนของการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยครูผู้สอนต้องพิจารณาว่า วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ว่า

ผู้เรียนต้องเกิดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ทั้งพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ดังนั้นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ต้องสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในภูมิปัญญาไทยอย่างน้อยแค่ไหนอาจใช้การทดสอบด้วยแบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจเป็นหลัก ผู้เรียนเกิดจิตพิสัย มีสำนึกในคุณค่าของภูมิปัญญาไทยอย่างน้อยแค่ไหนผู้เรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์หรือไม่ อาจวัดโดยใช้เครื่องมือ การสัมภาษณ์ การสังเกต การตรวจผลงานของผู้เรียน เช่น บันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน ว่าสิ่งที่เรียนไปได้นำไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือไม่ ได้นำภูมิปัญญาไทยไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างไร

ดังนั้นการนำภูมิปัญญาไทยกลับมาใช้นั้นต้องนำกลับมาทั้งองค์ความรู้ องค์ทักษะ และศักยภาพของความเป็นคนไทย โดยผ่านระบบการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยอย่างประสานกลมกลืนกัน และการพัฒนาการเรียนรู้โดยภูมิปัญญาไทยนั้นเป็นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยอาศัยทรัพยากรในชุมชน ได้แก่ ผู้ทรงภูมิปัญญา แหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาใช้เป็นแหล่งถ่ายทอด แหล่งแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการผลิตซ้ำทางภูมิปัญญาแก่ผู้เรียน และสร้างจิตสำนึกในการรู้คุณค่าของภูมิปัญญาไทยต่อไป การศึกษาที่ดี เป็นการศึกษาเพื่อให้สามารถมองเห็นตัวตนที่แท้จริงของเราเอง มองเห็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมของเรา ศึกษาแล้วสามารถพัฒนาสังคมประเทศชาติให้ดีขึ้น ศึกษาแล้วสามารถนำความรู้มาพัฒนาถิ่นฐานบ้านเกิดมิใช่การละทิ้งบ้านเกิด เป็นการศึกษาที่สามารถแข่งขันได้และปรับตัวได้ในกระแสโลกาภิวัตน์ สามารถดำรงความเป็นเอกลักษณ์และศักดิ์ศรีของความเป็นไทย ทำให้สังคมเป็นสังคมที่สันติสุขอบอุ่น และเอื้ออาทรต่อกัน ด้วยความเชื่อมั่นว่า ถ้าสถาบันการศึกษาทุกแห่งได้ร่วมมือกันอย่างจริงจัง ส่งเสริมภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น จะทำให้เกียรติภูมิและศักดิ์ศรีแห่งความเป็นไทยที่ควรค่าแห่งความภาคภูมิใจจะขึ้นมายืนเคียงบ่าเคียงไหล่กับภูมิปัญญาสากล เพื่อการส่งเสริมและพัฒนาควบคู่กันไปอย่างต่อเนื่องเพื่อให้บุตรหลานในอนาคตข้างหน้ายืนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทยและก้าวไกลสู่ความเป็นสากลที่เข้มแข็งในทุกด้านอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. การศึกษาในครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาภูมิปัญญาไทยมาสู่สถาบันการศึกษาในบริบทของการสร้างหลักสูตร และการประเมินหลักสูตรจะทำให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น
2. การศึกษาในครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาที่จะนำแนวทางที่ได้จากการศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และควรที่จะมีการศึกษาต่อไปว่าหลังจากนำแนวทางดังกล่าวไปใช้แล้วผล ที่ได้เป็นอย่างไรเพื่อจะได้มีการปรับปรุงแก้ไขแนวปฏิบัติให้ดีขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2564). การจัดการเรียนรู้เพื่อการเปลี่ยนแปลง. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร : วีพริ้นท์.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2559). การปฏิรูปการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิสิทธศาสตร์.
- ภาณุวัฒน์ ภักดีวงศ์. (2560). ภูมิปัญญาไทยกับการพัฒนาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เลขาธิการสภาการศึกษา,สำนักงาน. (2563). แนวทางการนำภูมิปัญญาไทยเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ของระบบโรงเรียนและการเรียนรู้ตามอัธยาศัย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- วารินทร์ แก้วอุไร. (2566).การพัฒนาหลักสูตร: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2562). พระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ส. ศิวรักษ์. (2561). ปรัชญาการศึกษา : ศาสตร์และศิลป์แห่งการปฏิรูปการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิเด็ก.
- เอกวิทย์ ณ ถลาง. (2544). ภาพรวมภูมิปัญญาไทย. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อมรินทร์.